

جلسه اول کلاس

مریم یراقی*

تصویرگر: میثم موسوی

در روابط انسانی، اولین برخورد میان افراد در شکل‌گیری روابط و احساسات بعدی نقش مهم و مؤثری دارد. در ارتباط معلم و دانش‌آموز هم اولین جلسه کلاس در شکل‌گیری احساسات و واکنش دو طرف نقش به‌سزایی دارد، چنان‌که گاهی تأثیر آن تا انتهای سال تحصیلی و پایان عمر نیز می‌ماند. اما این موضوع، به تصدیق بسیاری از معلمان موفق ایران و جهان، باید‌ها و نباید‌هایی دارد. در این مختصر برخی عوامل موفقیت در آن را بررسی می‌کنیم.

۱

نحوه ورود معلم به کلاس: یکی از مهم‌ترین عوامل موفقیت در جلسه اول کلاس، چگونگی ورود معلم به کلاس است. اگر معلم در بدو ورود ظرافت‌های کلامی و غیر کلامی را رعایت کند، می‌توان گفت شروع خوبی داشته است. برای مثال، بهتر است در بزند و بدون جلب توجه دانش‌آموزان وارد کلاس نشود. سلام کند. با تبسم و روی گشاده وارد شود و با آرامش و بدون شتاب و اضطراب کلاس را شروع کند.

۲

وضعیت ظاهری معلم: داشتن لباس متناسب و مرتب با رنگ‌های روشن، حس خوبی در دانش‌آموزان ایجاد می‌کند. لبخند زدن، سرحال و با نشاط بودن، مثبت و قاطع بودن و با دوستی و مهربانی با دانش‌آموزان برخورد کردن نیز چنین است. داشتن اعتمادبه‌نفس و انتقال این مفهوم به دانش‌آموز نیز واکنش‌های مثبت در پی دارد.

۳

معرفی خود: معلم می‌تواند با شیوه‌ای خلاقانه خود را معرفی کند. از سوابق تحصیلی و کاری یا اندکی از وضعیت خانوادگی خود بگوید تا رابطه‌ای صمیمانه‌تر ایجاد کند.

۴

توضیح نحوه تدریس: این حق هر دانش‌آموزی است که معلم در جلسه اول کلاس، ضمن معرفی درس خود، به شیوه تدریس خویش در این کلاس نیز بپردازد و علت و چرایی انتخاب این شیوه را شرح دهد. گفت‌وگو در مورد آثار و فایده‌های یادگیری درس و کاربردی که در زندگی می‌تواند داشته باشد، انگیزه مخاطب را برای یادگیری افزایش می‌دهد. از شیوه‌های خیلی مهم در این بحث، شنیدن خواسته‌های دانش‌آموزان است که انتظارشان از کلاس و تدریس چیست. شاید آن‌ها تجربه تلخی از شیوه تدریس معلمی در سال‌های پیش داشته باشند که شنیدن آن خالی از لطف نباشد!

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
سَلَام

۵

توضیح شیوه ارزشیابی: یکی دیگر از حقوق مسلم دانش آموز آن است که بداند معلم در زمان ارزشیابی چه ملاک‌هایی برای نمره دارد. در واقع، معلم در جلسه اول باید روشن کند شیوه ارزشیابی او در این درس به شکل فرایندمحور است یا نتیجه‌مدار. همچنین، میزان نمره‌ای را که برای هر فعالیت اختصاص داده شده است نیز تعیین کند.

۶

تعیین مقررات: بدیهی است، زمانی می‌توان از دانش آموز انتظار رعایت قوانین را داشت که آن قوانین را برای او بیان کرده باشیم. مقرراتی از قبیل نداشتن اجازه ورود دانش آموز پس از معلم، ممنوعیت یا مجاز بودن خوردن خوراکی سرکلاس، مدل نشستن و چیدمان، قوانین مربوط به انجام تکالیف و... را باید جلسه اول برای دانش آموز روشن کرد. سپس می‌توان در دیگر جلسات انتظار رعایت قوانین را داشت. برای بیان مقررات کلاس، بهترین شیوه، استفاده از عبارات کوتاه، قاطع و مطمئن است. قوانین باید ساده و بدون استثنا بیان شوند و در طول سال تحصیلی و تدریس هم باید نشان داد که رعایت قوانین مهم است.

۷

ایجاد رابطه عاطفی و دوستانه: یکی از موفق‌ترین روش‌ها برای معلم آن است که در نگاه فراگیرندگان چهره‌ای دوست‌داشتنی و محبوب جلوه کند. در این صورت است که رابطه عاطفی بین معلم و دانش آموز عمیق می‌شود و به تبع آن انگیزش درونی برای مطالعه درس افزایش می‌یابد. در عین حال، در این رابطه اثرات تربیتی و علمی عمیقی ایجاد می‌شود. نکته مهمی که باید یادآور شد، این است که ممکن است معلم به خاطر ایجاد رابطه عاطفی و بهره‌مندی از اثرات مفید آن، از قاطعیت در برخورد و وضع قوانین چشم‌پوشد. پر واضح است، اثرات سوء نداشتن قاطعیت و جدیت، همراه با ظرافت معلم، نتیجه عکس خواهد داد. در عین وجود رابطه عاطفی و ترکیب آن با قاطعیت، نباید فراموش کرد که معلم در رأس قرار دارد.

۸

شناخت دانش آموزان: پس از آنکه معلم خود را کاملاً معرفی و شیوه تدریس و انتظاراتش را بیان کرد، خوب است از دانش آموزان بخواهد خودشان را معرفی کنند یا می‌تواند از روی فهرست اسامی را خواند و با آن‌ها آشنا شود. می‌توان به هر دانش آموز، پس از شنیدن معرفی خودش، با لبخند جمله‌ای مثبت گفت. بسیار دقت شود که به هیچ عنوان از شغل یا موقعیت خانوادگی دانش آموز در حضور دیگران پرسیده نشود. اگر به آن نیاز بود، یا از طریق مدرسه اقدام شود و یا به صورت کتبی و هم‌زمان از همه دانش آموزان.

پایان جلسه

پس از آشنایی دو طرف و بیان حدود قوانین و توقعات (که لازم است با جملات مثبت و خوش‌رویی و نشاط همراه باشد)، برای حسن ختام جلسه اول، علاوه بر تأکید به اهمیت یادگیری و اندیشیدن برای ساخت شخصیت و آینده خود و سرزمین عزیزمان ایران، چند جمله اثرگذار گفته شود. واقف باشیم تأثیر این جملات بسیار زیاد خواهد بود.